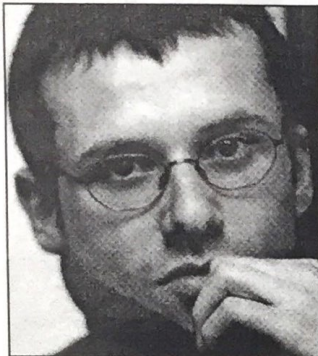

Явор Гърдев:

ТЕАТЪРЪТ Е АВТОНОМНА ЗОНА НА СВОБОДАТА

Младият творец Явор Гърдев е завършил философия в СУ "Св. Климент Охридски" и режисура в НАТФ. ИЗ "Кръстьо Сарафов". Ученик е на Иван Добчев. Той излезе бързо на авансцената на българския театър заедно с групата за съвременно изкуство

"Триумвиратус", в която освен него членуват още художникът Никола Тороманов и писателят Георги Тенев. Режисьорът реализира миналата година на варненска сцена международния си театрален проект "Марат/Сад", номиниран и отличен в няколко категории с престижната награда "Аскеер".

- Г-н Гърдев, вече от две седмици работите с избраните от Вас варненски актьори върху новия си театрален проект по мотиви от пиесата "Женитба" на Гогол. В какво се състои новият Ви експеримент?

- Преди да започна с Гогол, чийто корпус от произведения в момента обстойно изучаваме с актьорския екип, ще кажа, че моят постоянен експеримент е утвърждаването на театъра като зона на автономия, в която действително на твореца не се определят от външни изисквания към него, а от върховната отговорност на неговата собствена свобода. Това означава, че театърът е зона на свободното действие, което трябва да се стареем в максимална степен да предпазваме от идеологическа принуда, от икономическа принуда, от принудата на социалната конюнктура, от принудата на медиалната конюнктура и от много други принуди. Творческият акт по презумпция е реализация на свободата и само като реализация на свободата той може да бъде социално полезен. Свободата придвижва обществото напред и отваря нови перспективи пред него. Творческият акт може да бъде политически и граждански полезен само когато произхожда от свободата, от което следва, че този акт сам по себе си представлява политическо действие за утвърждаване на свободата. Моят непрекъснат експеримент е да доказвам точно това. А що се отнася до Гогол и сегашния ни проект в частност, то не навлизаме в един страховит свят, чиято страховитост е маскирана със

ли и великите присмехулици от руския авангард Хармс, Введенски, Хлебников, а разбира се, и големият Владимир Набоков. Така че, тръгвайки към Гогол, сякаш отивам на посещение при свой стар познат, чийто пиеси само по случайност не ми се е случило да поставям досега. А що се отнася до въвеждането на актьорите, още се занимавам предимно с това да "заразя" и тях с това усещане за близко родство с автора. Надявам се по този начин те да се усетят като равноправни партньори в репетиционния процес и след искрен самоанализ да извадят образите от самите себе си, а не да възпроизвеждат театралните клишета за това какъв трябва да бъде един Гоголев герой. Впрочем, както вече хляди пъти съм заявявал, за мен в театъра не съществуват закони, на които трябва да се подчинявам. За мен всяко ново театрално произведение трябва да установява ново законодателство.

Театърът е динамична сфера, където традицията трябва да се познава перфектно, но не за да се възпроизвежда, а за да се преодоляват и да се отива по-нататък. Такъв е и моят случай. Смя да твърдя, че познавам добре театралната традиция, едновременно с което съм и неин радикален креативен враг. Та така и с Гогол, при чието поставяне има солидна традиция: тук от нея няма да има

(нашата). От тези две енергии би трябвало да се роди една трета реалност, а именно "нашият Гогол". Всъщност ето че все пак, за да опровергая и себе си, стигнах до един театрален закон, който считам за валиден. Той гласи: правото на интерпретация е свещено и то трябва смело да се отстоява срещу мракобесническия диктат на традицията.

- Значи театърът винаги е на границата на социалната конвенция?

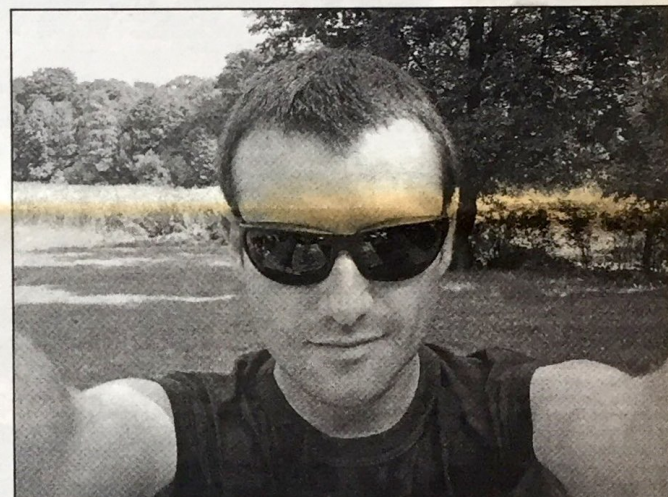
- Невинаги. Даже в повечето случаи не е. Стремя се обаче моят театър да е там. Да е на полето на дебата за

излъжат самите себе си, че са някои други. Днес България е пълна с такива "ерзаци" хора, живеещи в епицентъра на собствената си разпадна идентичност. Те могат бодро да хапват хамбургери в "Макдоналдс" и тайно да си мислят, че това ги приближава до американците, могат гордо да пийват в заведения, над които с неонов букви са изписани шикозни непроvincиални имена, но в душите им все пак остава по една склидка чезър, която да ги пази от уроци и смириса си да им напомня, че не са това, на което се преструват и като което се прегрешават.

собствената си нищожност, ще открием, че сме никои. Страхът, че нямаме собствена тежест, собствена същност, че сме слепени от заемки, че в крайна сметка сме никои, е много характерен за нас, българите.

- Значи на сцената трябва да бъде изживяна тази вътрешна раздвоеност на личността?

- Именно. И това е сериозно изпитание за актьорите, защото те няма да имат опорите на Гоголевата епоха, имитирана посредством декори, исторически костюми и прочие ненужен в нашия случай баласт. Ще имат само

осъвременяване на обществения договор, да изследва най-новото развитие на социалните взаимоотношения, да е лакмус за промените в действителността. С две думи, да бъде съвременно изкуство.

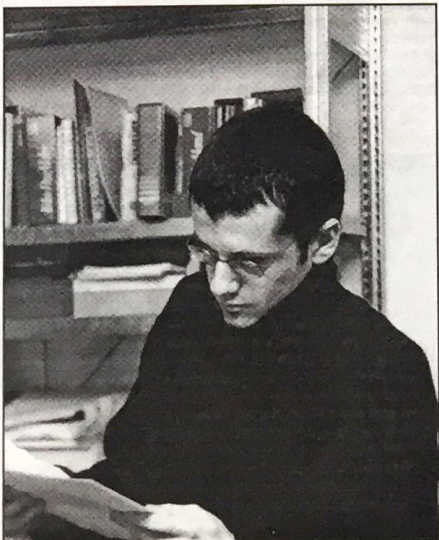
- Може ли така да бъде и с работата ви над творбите на Гогол?

- Да, надявам се. За да стане това обаче, трябва да изградим на сцената една модерна парадоксална реалност, аналогична на Гоголевата. А това не е изключено да се направи, защото Гоголевият художествен свят е свят на подменените идентичности. Неговите герои, макар и остро характерни и запомнящи се, кърпят на кухо. Сякаш са празни. Побечето от тях са мъртви души. Те само ползват някакви външни за тях идентичности, които налагат върху себе си като костюми, чрез които да бъдат разпознати. Те са един вид "ерзаци" човещи, надути пуци, усвоили церемониален маниер на говорене, за да

Въпреки всичко те отчаяно продължават да се борят със склидката, инвестирайки положителността си доходи в благоухания с още по-непровинциални имена, но чезновата мизантропия трудно се преборва. Ето за такива симпатични отренки пише и Гогол, търсейки изгубената им идентичност. А значи пише точно за нас. Ние по странен начин след толкова много време се оказваме негови директни адресати. И ако трябва да оприлича на нещо нашата съвременна идентичност, то тя е подобна на зелка, чийто листа са многото чужди идентичности, които са били напастявани върху нас в миналото и които се напастяват върху нас сега. Ние се оказваме нещо като механизми сбор от чужди идентичности, зад които обаче не се крие собствена идентичност и затова имаме страх, че когато обелим зелката от листата ѝ, тогава отпояла няма да намерим нищо, т.е. ще намерим

изходната ситуация на една абсурдна женитба и себе си самите в тази абсурдна ситуация. В този смисъл те няма накъде да мръднат, освен да се опитат да скочат в дълбоко. Просто зад тях няма да има никаква традиционна театрална земя, никаква опора. Те ще бъдат в известен смисъл целенасочено поставени в ситуацията на героя на Кафка Грегор Замза, който една сутрин се събужда и установява, че се е превърнал в насекоми. На него не му остава нищо друго, освен да се справя със собствената си ситуация, незабвимо от това, че не може изобщо да я проумее. Тази ситуация, така да се каже, му се дава отблъ, без някой да го пита или да му дава обяснения защо това се случва. Точно така, както и ние в социалния си живот се опитваме да ходим стабилно по терен, от който постоянно очакваме да се отвори под краката ни.

ИНТЕРВЮТО ВЪЗЕ ВЪРБАН МИХОВ

рифразирам израза на един друг велик класик. Струва ми се, че подобна близост с Гогол преди около век са усеща

и помен. Надявам се да се получи плодотворен сблъсък на две енергии: авторската и тази на интерпретаторите